
RECENZJE

„Studia Pastoralne” 2011, nr 7, s. 575–605

Stanisław Sojka, *Contemplatio et imitatio Christi. Chrystologiczny wymiar kontemplacji i naśladowania w duchowości chrześcijańskiej według współczesnego nauczania Kościoła*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 2006, ss. 525, ISBN 83-7305-186-4.

W *Katechizmie Kościoła Katolickiego* czytamy:

Jezus w całym swoim życiu ukazuje się jako nasz wzór: jest człowiekiem doskonałym, który zaprasza nas, abyśmy się stali Jego uczniami i szli za Nim. Przez swoje uniżenie dał nam wzór do naśladowania, przez swoją modlitwę pociąga do modlitwy, przez swoje ubóstwo wzywa do dobrowolnego przyjęcia огоłocenia i prześladowań (nr 520).

Jednocześnie należy pamiętać, iż współczesne społeczeństwo jest społeczeństwem konsumpcyjnym, co znacząco wpływa również na współczesną kulturę. Społeczeństwo na przełomie XIX i XX wieku określane było jako „społeczeństwo produkcyjne”, będące na przemysłowym etapie rozwoju. Natomiast dzisiejszemu społeczeństwu potrzebni są obywatele – konsumenci. Dlatego w olbrzymim supermarkecie kultury XXI wieku należy nabyć umiejętności dokonywania odpowiednich wyborów, a do tego potrzebna jest właściwa hierarchia wartości, poczucie zakorzenienia, baza, „klucz”.

Dlatego wydaje się słuszne zauważenie książki *Contemplatio et imitatio Christi. Chrystologiczny wymiar kontemplacji i naśladowania w duchowości chrześcijańskiej według współczesnego nauczania Kościoła* autorstwa ks. profesora Stanisława Sojki, pracownika naukowego Wydziału Teologicznego Sekcja w Tarnowie, Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, będącej owocem poszukiwań naukowych autora. Przedmiotem omawianej rozprawy jest kontemplacja i naśladowanie Chrystusa oparciu o nauczanie współczesnego – posoborowego Magisterium Kościoła, co w ponad 40 lat po zakończeniu obrad Vaticanum II jest jak najbardziej nie tylko słuszne, ale i potrzebne. „Niniejsze opracowanie ma na celu przybliżenie nauczania Kościoła współczesnego na temat kontemplacji i naśladowania Chrystusa. Jest to próba odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób Magisterium Kościoła wskazuje na związek wewnętrzny między tymi dwiema drogami

duchowości chrześcijańskiej?” (s. 19). Bowiem czymś istotnym jest umiejętność wskazywania dzisiejszemu chrześcijaninowi prawdziwych i odpowiednich dróg życia, zwłaszcza tej najważniejszej – Jezusa Chrystusa, który jest drogą, prawdą i życiem. Chodzi o wskazanie pomocy chrześcijaninowi zarówno w kontemplacji, jak i naśladowaniu Jezusa Chrystusa na bazie współczesnej nauki Kościoła, czyli połączenie, wskazanie na wewnętrzny związek tych dwóch dróg duchowości chrześcijańskiej. Należy szczególnie podkreślić, iż w omawianej publikacji została zaprezentowana i gruntownie omówiona kontemplacja i naśladowanie Jezusa Chrystusa w różnych wymiarach duchowości chrześcijańskiej, czyli w aspekcie osób konsekrowanych, kapłanów i osób świeckich.

Zaproponowany temat recenzowanej rozprawy został rozpisany w trzech, bardzo obszernych rozdziałach. W rozdziale pierwszym *Jezus Chrystus – kontemplujący i kontemplowany* szeroko zaprezentowano kontemplację w trzech odniesieniach. Najpierw została omówiona kontemplacja, która była obecna w życiu Jezusa Chrystusa oraz jej znaczenie, następnie kontemplacja Jezusa Chrystusa, Boga Ojca i Ducha Świętego, a także kontemplacja Jezusa Chrystusa realizowana przez człowieka. W kolejnym rozdziale *Jezus Chrystus – wprowadzający w kontemplację i naśladowanie* zostało scharakteryzowane wprowadzenie przez Jezusa Chrystusa w kontemplację oraz w naśladowanie w potrójnym odniesieniu duchowości: eucharystycznej, maryjnej i świętych, na przykładzie św. Józefa. Natomiast w ostatnim, trzecim, rozdziale *Jezus Chrystus – kształtujący kontemplację i naśladowanie w poszczególnych stanach życia* został zaprezentowany Jezus Chrystus, który kształtuje kontemplację w duchowości zarówno kapłańskiej, osób konsekrowanych, jak i osób świeckich – ze szczególnym zwróceniem uwagi na cierpliwość Jezusa Chrystusa. Podkreśla to mocno również sam autor we wstępie:

Niniejsza rozprawa podejmuje zasygnalizowany wysiłek w obecnej sytuacji Kościoła i świata. Sytuacja ta w czterdzieści lat po zakończeniu Soboru Watykańskiego II ujawnia pesymistyczny pogląd o kryzysie w poszczególnych dziedzinach życia ludzkiego, w przeciwieństwie do optymizmu, jakiego oczekiwano w dobie soborowej. Wiele przejawów współczesnej kultury, zwłaszcza europejskiej, przemawia za tym, że znajduje się ona w stanie przełomowym. Kryzys: polityczny, duchowy, egalitaryzm, terroryzm, dezorientacje, rozczerzowania, często powtarzane „Chrystusowi tak, Kościołowi nie”. To tylko niektóre znamiona kryzysowe. Współczesne instytucje kulturowe nie zapewniają trwałej koncepcji sensownego życia i budzą niezadowolenie, zwłaszcza ze strony młodego pokolenia, które zwraca się z nadzieją do innych kultur i utopijnych wizji, prowadzących ludzi młodych do Edenu, w którym króluje Hypnos, kładący się do snu na łożu usłanym ze słomy makowej. Usiłowanie wyzwolenia współczesnego człowieka z pozaempirycznych tęsknot prowadzi go do świata iluzji, zamykającej go w hermetycznej przestrzeni, odizolowanej od normalnie funkcjonującej społeczności ludzkiej. W procesie wyzwalania z tego, co stare i poszukiwania tego, co nowe, współczesny człowiek nie odróżnia elementów zmiennych, dziejowych konstrukcji myśli i czynów ludzkich, od elementów niezmiennych i wiecznych. W tej sytuacji kryzysowej i kulturowo

przełomowej istotne znaczenie posiada Magisterium Kościoła, będące nośnikiem wartości o charakterze ponadczasowym (s. 18, 19).

W strukturze pracy znajdują się jeszcze: wykaz skrótów, wstęp, zakończenie, spis bibliograficzny (podzielony na I. Źródła [1. Przed Soborem Watykańskim II; 2. Sobór Watykański II; 3. Po Soborze Watykańskim II: Paweł VI, Jan Paweł I, Jan Paweł II, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, *Kodeks prawa kanonicznego*, Kongregacja Nauki Wiary, Konferencja Episkopatu Polski, Komisje Wielkiego Jubileuszu]; II. Literatura przedmiotowa; III. Literatura pomocnicza) summary oraz contents. Należy podkreślić ogrom materiału zebranego, uporządkowanego i zamieszczonego w bibliografii (65 stron!). Również strona formalna recenzowanej pracy w zasadzie jest poprawna. Podobnie nie ma większych zastrzeżeń co do stylu, choć w niektórych miejscach język jest zbyt skomplikowany i zawily dla przeciętnego czytelnika. Natomiast potknięcia w sposobie formułowania wniosków czy drobne błędy literowe lub redakcyjne nie obniżają znacząco wartości pracy.

Recenzowana praca jest dziełem gruntownym, opartym na bogatym materiale źródłowym i dokonaniem przy zastosowaniu właściwych metod analizy tekstów. Przez swój charakter oraz sposób prezentacji publikacja z całą pewnością spełnia kryteria rozprawy naukowej. Jest to dysertacja naukowa (kolokwium habilitacyjne – 23 czerwca 2006 roku), ale wydaje się, że zarówno problematyka, jak i sposób jej prezentacji – przystępny i komunikatywny język – może zainteresować grono daleko szersze niż tylko wąski krąg specjalistów. Zastosowana przez autora zasada porządkująca i stosowane oceny odznaczają się obiektywizmem i umiarem. Reasumując, jest to dzieło dojrzałe, obejmujące szeroki zakres materiału i świadczące o sumienności w kompozycji, widzianej zarówno całościowo, jak i w szczegółach redakcyjnych.

Ks. Józef Stala, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II

Barbara Rozen, *Edukacja religijna osób z niepełnosprawnością intelektualną. Studium pedagogicznoreligijne*, Wydawnictwo Hosianum, Olsztyn 2008, ss. 327, ISBN 978-83-89093-41-7.

W Dyrektorium ogólnym o katechizacji czytamy, iż

każda wspólnota chrześcijańska za osoby wyjątkowo umiłowane przez Pana uważa tych, którzy – szczególnie wśród najmniejszych – cierpią upośledzenie fizyczne, umysłowe i inne braki. Rozwinięta świadomość społeczna i eklezyjalna oraz niewątpliwy postęp pedagogii specjalnej sprawiają, że rodzina i inne miejsca formacyjne mogą ofiarować im odpowiednią katechezę, do której mają oni pra-